

для успішного навчання та життя. Завдяки простоті, доступності та багатофункціональності, «6 цеглинок» є чудовим доповненням до будь-якої освітньої програми, роблячи процес навчання цікавим та ефективним.

Список використаних джерел:

1. Імбер В.І. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до розвитку креативності учнів на уроках математики. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 73. 2024. С. 144-148.

2. Імбер В.І. Розвиток логічного мислення дітей дошкільного віку. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія*. Зб. наук. праць. Вип. 38. Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2012. С. 48-52.

3. Романенко Л. В., Воловенко Н. П. Застосування LEGO-технології на уроках математики в початковій школі: теоретичний вимір. *Молодий вчений*. 2020. № 10 (86). С. 429–434.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОГО ДИТЯЧОГО ФОЛЬКЛОРУ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Лісова Аліна, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: Комарівська Н.О., кандидатка філологічних наук, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Сучасна школа орієнтована на формування ключових компетентностей учнів, серед яких провідне місце займає мовленнєва. Мовленнєва компетентність передбачає здатність дитини ефективно використовувати українську мову в різних життєвих ситуаціях, розуміти мовлення інших та висловлювати власні думки усно й письмово. Одним із дієвих засобів розвитку такої компетентності у молодшому шкільному віці є український дитячий фольклор – цінний пласт усної народної творчості, адаптований до сприйняття дитини.

Дитячий фольклор – це частина національної культурної спадщини, що створюється, зберігається та передається з покоління в покоління саме у дитячому середовищі. Він включає такі жанри, як колискові пісні, забавлянки, мирилки, лічилки, скоромовки, загадки, народні ігри з мовним супроводом тощо. На думку вітчизняних педагогів і психологів (О. Савченко, Н. Гавриш, Л. Шелестова), саме фольклорні жанри сприяють гармонійному мовленнєвому, емоційному та естетичному розвитку дитини, стимулюють мовленнєву активність, збагачують словниковий запас, формують навички правильного звуковимовлення та інтонації.

До середини ХІХ століття дитячий фольклор не розглядався як окрема складова усної народної творчості, тому спеціально не фіксувався. Лише з другої половини ХІХ століття та впродовж ХХ століття, коли посилювався інтерес суспільства до народної культури, почалося активне збирання та публікація зразків усної народної творчості для дітей. Серед перших дослідників, які звернули увагу на дитячий фольклор, були В. Василенко, В. Верховинець, Г. Виноградов, М. Вовчок, І. Франко, М. Лисенко, М. Мельников, О. Пчілка, П. Чубинський, Д. Яворницький та ін.

Особливої уваги заслуговує видання невеликої, але значущої збірки «Дитячі ігри, пісні й казки з Ковельщини, Лущини та Звягельщини на Волині», упорядкованої Лесею Українкою разом із чоловіком. На початку ХХ століття зростає інтерес до дитячого фольклору, про що свідчать публікації таких збірок, як «Українські народні колискові пісні» (упорядники М. Нагорний, Г. Сухобрус, 1939) та «Українські народні казки, легенди, оповідання і речитативні вірші для дітей» (1939).

Першим спеціалізованим виданням, присвяченим саме українському дитячому фольклору, стала збірка «Український дитячий фольклор» (1962), упорядником якої виступив В. Бойко.

У часи незалежності України дослідження в цій сфері активно продовжили М. Лановик і З. Лановик [5]. Вони дали чітке визначення поняття «дитячий фольклор», детально проаналізували його жанрову систему, а також виявили

тісний зв'язок фольклорних форм із народним побутом. Їхній підручник «Українська усна народна творчість» став першим навчальним виданням з фольклористики, виданим у період незалежності. У ньому представлено багатий жанровий і фактичний матеріал, що базується на новітніх досягненнях як українських, так і зарубіжних науковців. Підручник охоплює розвиток фольклору від його витоків до сучасності, акцентуючи увагу на особливостях функціонування текстів в історичному контексті. У ньому запропоновано нову періодизацію розвитку фольклору та жанрову класифікацію, створену з урахуванням сучасних досліджень з історії, етнопсихології, культурології та міфології. Кожен прояв народної творчості розглянуто у взаємозв'язку з художньою літературою.

Варто підкреслити, що як дорослому, так і дитячому фольклору притаманні жанрове і тематичне розмаїття, мелодійність, емоційна насиченість, образність, багатство мовно-виражальних засобів і яскрава сюжетність.

Ознайомлення молодших школярів із народною творчістю та спостереження за її проявами в сучасному житті істотно збагачують їхню творчу уяву, стимулюють фантазію, формують національну свідомість і патріотизм, а також слугують основою для морального виховання в українському культурному контексті. Народне мистецтво допомагає дітям відчувати красу рідної природи, формує повагу до людей, які зберігають і примножують матеріальні та духовні надбання нашого народу [4, 178].

Фольклорні твори мають низку педагогічних переваг:

- 1) тексти короткі, ритмічні, легко запам'ятовуються, що відповідає віковим особливостям молодших школярів;
- 2) мова творів образна, емоційно забарвлена, що сприяє формуванню мовного чуття;
- 3) більшість фольклорних жанрів є елементами ігор або мають ігрову форму, що активізує пізнавальну діяльність дитини;
- 4) через використання скоромовок, лічилок, колискових розвивається правильна артикуляція, дихання, інтонація;

5) народні вислови вводять учнів у світ української лексики, фразеології, прислів'їв, що формує мовну грамотність.

На уроках української мови та читання дитячий фольклор може використовуватись у таких формах: мовленнєві розминки із використанням скоромовок, мирилок, примовок; фольклорні хвилинки – щоденне читання або слухання коротких фольклорних творів на початку уроку; інсценування фольклорних сюжетів як засіб розвитку діалогічного мовлення; творчі вправи на складання власних лічилочок, загадок, казок за фольклорними мотивами.

Ефективним є й створення фольклорних куточків у класі, організація проєктів на теми «Улюблена лічилка моєї бабусі», «Народна казка з мого дитинства» тощо, що активізують інтерес до мовної та культурної спадщини.

Отже, український дитячий фольклор є потужним засобом розвитку мовленнєвої компетентності молодших школярів. Завдяки своїй емоційній насиченості, образності та близькості до дитячого світу фольклор сприяє розвитку усного й писемного мовлення, формуванню національної ідентичності, моральних цінностей. Систематичне й цілеспрямоване використання фольклорного матеріалу у навчально-виховному процесі початкової школи дозволяє значно підвищити ефективність мовної освіти.

Список використаних джерел:

1. Дитячий фольклор / Вступна стаття Г. Довженок. Київ : Дніпро, 1986. 304 с.

2. Кіліченко Л., Лещенко П., Проценко І. Народнопоетична творчість для дітей. *Українська дитяча література*. Київ : Вища школа, 1979. С. 29-51.

3. Комарівська Н. Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами фольклору. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Вип. 46. Київ – Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2016. С. 30-33.

4. Комарівська Н. Особливості вивчення малих фольклорних жанрів у початковій школі. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в*

контексті європейських освітніх стратегій : збірник матеріалів науково-практичної конференції. Вінниця, 2012. С.178-182.

5. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість : Підручник. 3-тє вид. Київ : Знання-Прес, 2005. 591 с.

6. Савченко О. Я. Початкова освіта в контексті ідей Нової української школи. *Рідна школа*. 2018. № 1/2. С. 3-8.

7. Типові освітні програми для 3-4 класів НУШ (Савченко О. Я., Шияна Р.Б.). URL : <https://bit.ly/2TG0FaW>

8. Токар Л. Усна народна творчість на уроках української мови та читання. *Початкова школа*. 2006. №7. С.20-24.

РОЛЬ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ У ФОРМУВАННІ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Маховська Катерина, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: Лазаренко Н.І., докторка педагогічних наук, професорка
Вінницький державний педагогічний університет*

Формування гуманістичних цінностей є одним із ключових завдань сучасної освіти. У молодшому шкільному віці, коли активно формується світогляд та система моральних орієнтирів, важливо учить дітей усвідомлювати загальнолюдські ідеали добра, справедливості, чесності, поваги до інших. Одним із найефективніших засобів такого впливу є художня література – скарбниця духовного досвіду людства, емоційно насичене джерело морального виховання.

Нагальність питання формування гуманістичних цінностей у молодших школярів за допомогою художньої літератури підкреслюється законодавчими актами та нормативними документами України, такими як «Закон України про освіту», «Закон України про загальну середню освіту», «Концепція Нової української школи», а також державними стандартами. Ці акти встановлюють сучасні підходи до освіти, сприяють її гуманізації, забезпечують правове підґрунтя для розвитку освітньої сфери, зберігають культурну та педагогічну спадщину, змінюють освітні парадигми та підтримують міжнародні освітні